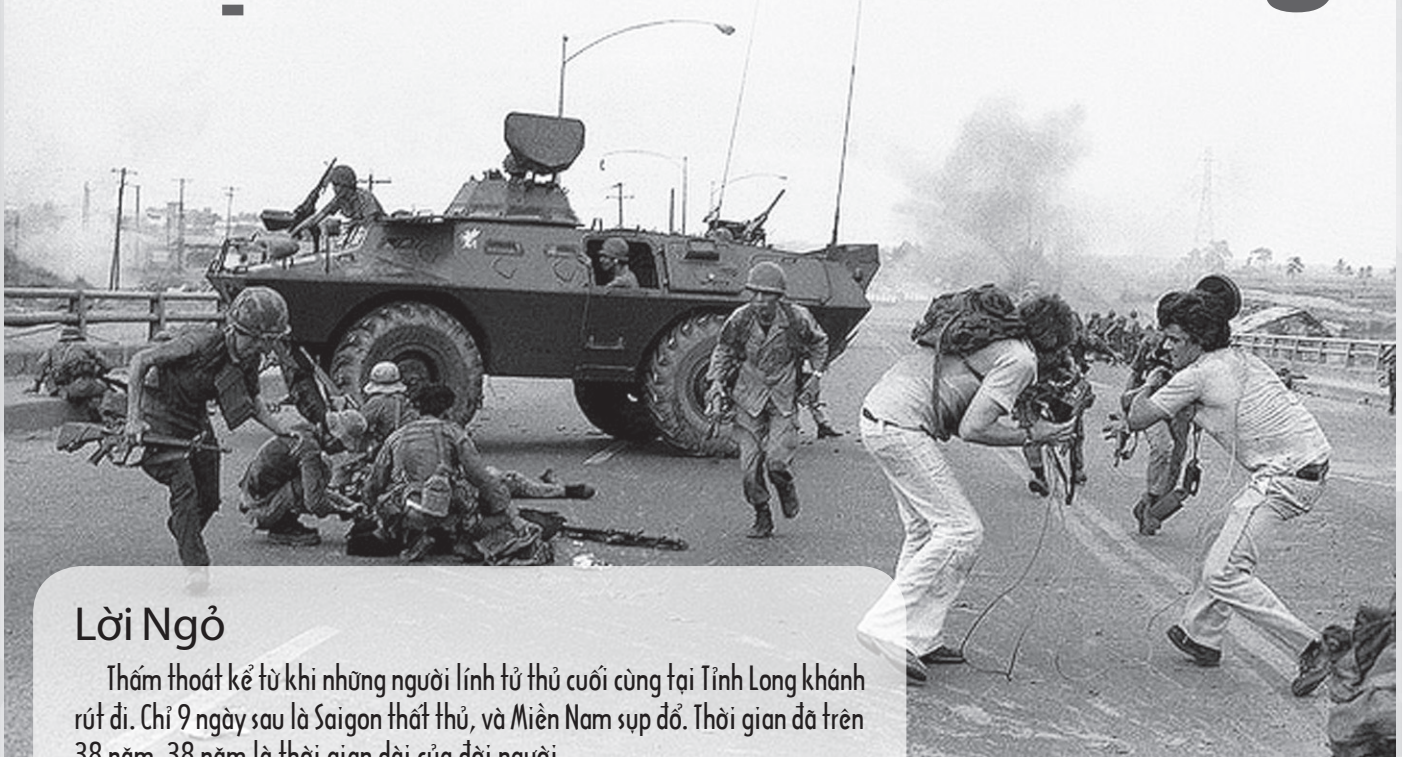

Trận Đánh Cuối Cùng

Lời Ngỏ

Thấm thoát kể từ khi những người lính tử thủ cuối cùng tại Tỉnh Long Khánh rút đi. Chỉ 9 ngày sau là Saigon thất thủ, và Miền Nam sụp đổ. Thời gian đã trên 38 năm. 38 năm là thời gian dài của đời người.

Tôi là người lính được tham dự trận đánh. Có điều là mặc dù thời gian qua dài như vậy, có nhiều thứ quên lấm. Nhưng ký ức của trận đánh đó còn nguyên vẹn trong tâm tôi. Tôi nhớ từng khuôn mặt của các bạn đồng đội tôi, tên của họ và những lời trao đổi với nhau lúc đó. Sau trận chiến người còn người mất. Cứ đến gần 30/4 lại khiến tôi nhớ về trận đánh đó. Đã nhiều lần tôi muốn viết về kỷ niệm này, nhưng rồi lần lượt ngày tháng qua đi. Bây giờ tuổi đã trên 70 mươi. Tôi biết rằng mấy chục năm qua, đã có nhiều người ghi lại trận đánh lịch sử này. Riêng phần mình khi viết về trận đánh, tôi chỉ có ước vọng tả lại một góc nhỏ của một trận chiến lớn, cùng những tâm tư và cảm xúc của mình lúc đó.

* Tôi có đặt tên cho bài viết này có tựa là **TRẬN ĐÁNH CUỐI CÙNG**. Bởi lẽ, sau trận đánh này không còn trận đánh nào giữa ta và địch như vậy nữa. Sau này nhớ lại, tôi thường tự hỏi với một lực lượng phòng thủ không lấy gì làm mạnh. Thế mà lực lượng ta đã giữ được Tỉnh Long Khánh, chống lại cuộc tấn công của CQ trong suốt trên mười ngày đêm., Đó cũng là trận đánh gây tổn thất lớn lao nhất cho CQ, trong suốt chiến dịch mùa xuân của họ. Miền Nam thất thủ có rất nhiều nguyên nhân. Trong lịch sử cũng có đôi lúc tà thắng chánh, song đó chỉ là nhất thời. Ấu đó cũng là giai đoạn thăng trầm của vận nước. Mặc dầu không thành công. Nhưng tôi nghĩ, những người từng cầm súng chiến đấu bảo vệ Miền Nam tự do. Sẽ mãi hành diện về lý tưởng mà mình theo đuổi.

NGÔ-ĐÌNH

NGÔ-ĐÌNH

Tôi bước ra khỏi hầm trú ẩn, một tay cầm cái nón sắt, một tay cầm bàn chải đánh răng đi đến vòi nước. Mới sáu giờ nhưng trời đã sáng hẳn, bầu trời trong không có một áng mây, báo hiệu một ngày nắng nóng. Tôi bước thẳng đến vòi nước trước mặt cách hầm trú ẩn không xa. Nghe tiếng chân người một con chim từ hàng rào đâm bứt bay vụt ra kêu lên en éc, chùng như bực tức có người phá giấc ngủ mình. Đến vòi nước tôi ngồi xuống xả nước vào nón sắt, bắt đầu đánh răng. Vừa đưa bàn chải vào miệng, bỗng tôi nghe tiếng nổ vọng từ xa, hướng đồn Hoàng Diệu nơi đặt hậu cứ của Trung đoàn 52 BB. Tôi nói vọng vào hầm trú ẩn cho Thúc người cùng toán : Hôm nay mấy anh VC đánh

thức mình dậy sớm quá. Thực ra hôm nay chúng tôi cũng dậy sớm hơn mọi ngày, và dư thừa ra ngoài bến xe Nam Thành uống Café, bởi vì đêm hôm qua tôi thắng Domino nên đãi hẳn một chậu café sáng. Vừa nói với Thức xong khoảng hai chục giây, thì tôi nghe nhiều tiếng nổ của pháo xuất phát từ hướng đồn Hoàng Diệu bắn vào Thị xã.

Khác hơn mọi ngày, linh tính báo cho tôi biết có vấn đề nghiêm trọng xảy ra, có thể đây là điều chúng tôi đang chờ đợi đã đến. Tiếp theo là tiếng nổ khắp nơi cộng với tiếng rít của đạn pháo trên không trung. Tôi đánh răng vội vàng và chạy vào hầm trú ẩn. Nói là hầm trú ẩn, nhưng thực sự đây chỉ là vụng gác cũ, chúng tôi chất thêm thùng đạn pháo và bao cát để làm thành cái hầm vừa để làm nơi làm việc vừa làm chỗ ngủ cho hai người. Chúng tôi là chuyên viên Mật mã của TD18TT tặng phái cho BTL/Hành quân Sư đoàn.

Bên ngoài tiếng đạn pháo nổ khắp nơi trong thị xã cũng như nơi đặt bàn doanh của BTL/HQ/SĐ. Đây là nơi chúng tôi thường gọi là Dinh Ông Tướng, nơi các Tướng Tư lệnh cũ của Sư Đoàn thường cư ngụ, tại trung tâm Thị xã. Nhìn ra ngoài hầm trú ẩn. Tôi thấy một số nhà của các Phòng Ban bị trúng pháo xập. Nhìn lại hầm trú ẩn của mình đơn sơ quá, chúng tôi muốn di chuyển đến Trung tâm Truyền tin kiên cố hơn, nhưng đạn pháo nổ dồn dập quá không đi được. Phải chờ đến hơn một giờ sau, nhân lúc đạn bớt nổ chung tôi mới chuyển vào hầm trú ẩn của Trung tâm truyền tin được. Lúc này bên ngoài CQ vẫn tiếp tục pháo. Tôi hỏi Hòa, Tổng đài viên về tình hình chung quanh Tỉnh lỵ bây giờ ra sao? Hòa cho biết sáng nay Đại tá Hứa Yến Lến, Tham Muu Trưởng Hành quân, báo cáo tình hình chiến sự tại Long Khánh cho Chuẩn tướng Lê Minh Đào ở căn cứ Long Bình. Chuẩn tướng Đào cho biết ông sẽ xuống bóp cổ tụi nó.

Bây giờ gần 9 giờ sáng, những đạn pháo bắn vào thị xã giảm dần. Tôi nghe

Hòa nói qua báo cáo các nơi chuyển về Trung tâm Hành quân. Bộ binh CQ bắt đầu tấn công Thị xã qua các ngã, hướng 1 vào hậu cứ Trung đoàn 52 BB, ngã Ấp Bảo vinh. Hướng thứ 2 vào sân bay Thị xã, ngã Suối rết. Hướng thứ 3, vào cổng số 1 Thị xã gần bến xe đò Nam thành. Ở hướng Ấp Bảo vinh tấn công vào hậu cứ Trung Đoàn 52BB. Đặc biệt nơi hướng cổng số 1 đường vào Thị xã Long Khánh. CQ đã chọc thủng được phòng tuyến này, nơi có một Tiểu Đoàn ĐPQ trấn giữ. Qua tin tức truyền tin báo cáo lúc này CQ đã xâm nhập vào gần đến đường rẫy xe lửa. Khoảng cách từ đường rẫy xe lửa đến BTL/Hành quân SĐ chừng 400m theo đường chim bay.

Tin tức chiến sự được dồn dập chuyển về Trung tâm truyền tin. Chúng tôi cũng được lệnh di tản cùng với BTL/HQ Sư đoàn. Chúng tôi lo thu dọn dụng cụ máy móc truyền tin, chuyển lên xe chờ đi. Bên ngoài khung cảnh đổ nát một số nhà của các phòng ban bị trúng pháo, một số quân nhân chết và bị thương đang được chuyển đi. Đoàn xe chúng tôi rời BTL/HQ đoàn xe chạy ra khỏi cổng. Ngoài đường dọc theo đường Hùng Vương, tôi thấy từng đoàn lính Bộ binh thuộc Sư đoàn đang di chuyển. Họ đi cặp sát bức tường Bệnh viện Long Khánh- Trường Trung học Long Khánh, hướng đến bến xe Nam thành. Đoàn xe di tản của chúng tôi thì chạy ngược lên ngã ba Tân phong. BTL Hành quân Sư Đoàn tạm thời đóng tại vườn cao su phía sau Quận Xuân Lộc. Trong lúc đó trận chiến giữa Bộ binh tăng viện và lính đồn trú đang xảy ra ác liệt trong thành phố. Lực lượng ta được pháo binh từ Núi thị, và phi cơ chiến đấu từ Biên hòa xuống hỗ trợ phản công. Tới khoảng 12 giờ trưa qua tin tức truyền tin, chúng tôi được biết CQ đã bị đánh bật ra khỏi Thị xã. Đặc biệt ngã tấn công của CQ vào hậu cứ của TRĐ 52 BB các đơn vị phòng thủ còn bắn cháy một chiến xa T54 của địch. Các đơn vị ta đã làm chủ được thành phố Long Khánh.

Sau khi tạm thời ổn định nơi đóng quân mới, tôi và vài người bạn lái xe

quay trở lại Thị xã, nơi đóng quân cũ của BTL/HQ Sư đoàn, để lấy vài món đồ mà lúc di chuyển vội vàng tôi đã bỏ sót. Tại Thị xã Long Khánh lúc này không còn tiếng pháo của địch thành phố trở nên yên tĩnh. Tuy nhiên những cảnh tàn phá của trận pháo vừa qua xảy ra khắp nơi từ nhà dân chúng, bệnh viện trường học, chùa, nhà thờ, những cột khói còn đang bốc cháy. Sau khi thu gom một ít đồ còn bỏ sót lại. Chúng tôi ghé qua trung tâm chợ chính của tỉnh lỵ. Cảnh tượng đổ nát do nhiều trái pháo đã rớt vào nhà lồng chợ. Lúc này những người lính Cảnh sát đang khiêng những thùng dân chết và bị thương trong nhà lồng chợ ra ngoài đường chờ đi cấp cứu. Xác người chết và bị thương lẫn lộn cùng thịt bò, heo, bầu, bí văng vãi khắp nơi.

Sở dĩ số dân chúng thương vong cao như vậy. Bởi vì từ khi tin tức các tỉnh Miền trung bị mất đồn dập, đặc biệt là Tỉnh Bình Tuy đã mất quận Tánh Linh. Dân chúng đặc biệt là Long Khánh biết chắc chắn chiến tranh đã gần kề. nên dân chúng đã lần lượt rời Thị xã. Vì vậy trước đó một tuần, chợ búa trống vắng. Trong không khí nặng nề chờ đợi một trận chiến tới. Tuy nhiên hơn 10 ngày mà không khí vẫn yên tĩnh. Có lẽ vì cuộc sống, không thể đợi lâu hơn, nên người dân lại từ từ quay trở lại Thị xã, chợ bắt đầu nhóm lại. Nên sáng nay CQ pháo kích và tấn công vào lúc 6 giờ sáng, khi chợ bắt đầu nhóm đông nên số người chết và bị thương khá nhiều.

Trở lại BTL Hành quân. Sau khi đào hầm cá nhân xong thì trời đã về chiều. Chúng tôi được tin trận đánh sáng nay, trong lúc giao tranh đẩy lui CQ ra khỏi Thị xã chúng ta đã bắt được một số tù binh VC, khoảng chừng 10 tên. Khi thấy họ, có điều làm chúng tôi ngạc nhiên là những CQ này còn nhỏ tuổi quá, chừng 16 – 17 tuổi, giọng nói của người Nghệ Tĩnh. Khi được hỏi các em vừa khóc vừa nói : các em được cấp trên cho biết vào trong Nam để tiếp thu, chứ không còn phải đánh nhau nữa.

Trở về hầm cá nhân, tôi tính nằm

ngã lưng một chút bởi cả ngày mệt mỏi. Vừa đặt lưng nằm xuống đất. Bỗng tôi nghe một vài tiếng pháo từ hướng ngã ba Ông Đồn – Suối Cát. Rồi chỉ vài chục giây sau tiếng đạn xé không khí bay qua đầu chúng tôi, kể đó là những tiếng nổ chụp xuống nơi đóng quân của chúng tôi. Tôi biết chỉ điểm VC đã theo dõi và biết nơi đóng quân mới của chúng tôi, nên gọi pháo bắn vào. Đây là loại pháo 130 ly đặt từ xa bắn tới. Trận pháo kéo dài khoảng hơn 1 giờ, người chết và bị thương khá nhiều.

Sáng hôm sau khoảng 8 giờ sáng chúng tôi được lệnh di chuyển, bởi địa điểm này bị lộ. Tuy nhiên, chúng tôi không đi xa chỉ dời qua bên kia đường QL1. Cách nơi cũ chừng 400m. Được che khuất bởi một vườn cao su và café. Có một đặc điểm là để nghi binh, khi di chuyển chúng tôi không dời những cột Anten truyền tin, vẫn giữ nguyên nơi cũ. Vì vậy những ngày sau đó CQ chỉ nã pháo vào nơi đóng quân cũ. Trong khi nơi đóng quân mới của BTL/ Hành quân được an toàn cho tới lúc rút đi.

Vừa đến địa điểm mới đóng quân, bỏ đồ đạc xuống xong. Tôi và Thức đang ngồi nghỉ mệt, thì Chuẩn tướng Lê minh Đảo và người cận vệ đi ngang thấy chúng tôi. Ông hỏi các em ở đơn vị nào? Đã đào hầm cá nhân chưa? Tôi trả lời: Thưa Chuẩn tướng chúng em vừa mới tới nơi. Tướng Lê minh Đảo người cao trung bình, nước da trắng. Ông mặc áo thun ba lỗ. Ông về làm Tư lệnh Sư đoàn chúng tôi được nhiều năm, nhưng hôm nay tôi mới gặp mặt. Tôi nhớ không lầm trước khi về làm Tư lệnh Sư đoàn 18 BB. Ông đã là Tỉnh trưởng Tỉnh Định Tường. Khi ông được bổ nhiệm làm Tư lệnh SĐ. Tôi có đọc một bài viết trên một tờ nhật báo, Saigon lúc đó chèn ông, nguyên là một Tỉnh trưởng, sợ ông không đủ khả năng đảm trách Tư lệnh của một Sư đoàn tác chiến, công việc rất nặng nề khó khăn.

Sư đoàn 18 BB là Sư đoàn mới được thành lập, vào khoảng năm 1965. Tên đầu tiên của Sư đoàn là Sư đoàn 10 BB. Chỉ có mấy năm nhưng qua mấy đời

Tư-Lệnh. Chuẩn Tướng Nguyễn Văn Mạnh, Chuẩn Tướng Lữ Lan, Chuẩn Tướng Đỗ-kế-Giai, Chuẩn Tướng Lâm-quang-Thơ. Vì Sư đoàn mới thành lập nên chiến trận còn rất yếu. Chúng tôi cứ nói đùa với nhau tên Sư- đoàn 10 BB là Sư- đoàn bù. Tuy nhiên từ ngày Tướng Lê-minh-Đào về làm Tư lệnh Sư-đoàn tình hình thay đổi hẳn, sức chiến đấu tăng lên. Sư-đoàn không những bình định được vùng trách nhiệm, nhưng đã trở thành Sư-đoàn cơ động của Quân-đoàn 3. Tham dự các trận đánh lớn như mùa hè năm 1972. Trảng bàng Tây-ninh, vượt biên giới qua Campuchia, trận Bình Long v.v. Ông là cấp chỉ huy tôi rất ngưỡng mộ.

Sau khi ổn định nơi đóng quân mới. Tôi thả bộ ra ngoài. Bên ngoài QL 1 chỉ cách BTL/HQ Sư-đoàn khoảng 200m. Nhưng được bao bọc bởi vườn cao su và café nên bên ngoài nhìn vào không thấy. Ngoài đường người và xe cộ qua lại nhộn nhịp. Đặc biệt, các chuyến xe hướng lên đồi Tân phong nơi được lập làm trạm tiếp vận trực thăng, dùng để vận chuyển thường dân hoặc thương binh bị thương hay chết. Sau hai ngày Thị xã bị pháo kích và tấn công liên tiếp, đường như mọi người dân đều muốn thoát khỏi cái thành phố địa ngục này. Nhìn thấy họ, tôi nhớ đến vợ con tôi đã gửi về tạm trú tại nhà người quen ở Tam hiệp Biên hòa. Không biết bây giờ ra sao.

Sáng hôm nay CQ vẫn tiếp tục pháo kích và tấn công vào Thị xã. Nhưng cường độ thấp hơn ngày hôm trước. Tuy nhiên mọi cuộc tấn công đều bị quân ta đẩy lui. Ngoài ra một nguồn tin đặc biệt khiến tinh thần chúng tôi lên cao, hôm nay có một Lữ đoàn Dù đến tăng viện. Những ngày kế tiếp cường độ tấn công vào Thị xã của CQ cũng giảm dần. Duy có mặt trận Suối Rết địch và ta vẫn còn đánh nhau dữ dội. Vị trí ở Suối Rết sát với sân bay của Tỉnh Long khánh. Nên nếu CQ chọc thủng được phòng tuyến này. Chúng sẽ dễ dàng chiếm Tòa Hành chánh tỉnh. Sau khi có quân tăng viện. Một đơn vị ta đánh từ Ấp Bảo định

lên, đánh bọc phía sau đơn vị CQ muốn tiến chiếm tòa Hành chánh tỉnh. Khiến chúng tiến không được mà lui cũng không xong. Sau đó chúng ta dùng phi pháo tấn công tiêu diệt chúng. Thượng-sĩ Thơm nhiếp ảnh viên của Sư đoàn. Đi thị sát chụp hình, quay phim ngoài mặt trận mô tả cảnh xác chết CQ nằm rải rác khắp nơi, không kịp lấy đi. Khiến ở xa đã ngửi thấy mùi.

Những câu chuyện hàng ngày về đơn vị CQ bị bao vây, bị tiêu diệt từ từ của TS Thơm điện ảnh sau mỗi lần đi quay phim, chụp ảnh từ mặt trận về khiến tinh thần chúng tôi phấn khởi, đôi khi quên hẳn mình đang bị bao vây tứ phía.

Đến ngày thứ 8 kể từ khi CQ bắt đầu tấn công vào Thị xã Long khánh, cường độ các trận đánh đã giảm dần. Tuy CQ không chiếm được Thị xã, Nhưng các đơn vị ta vẫn bị bao vây. Đặc biệt Quốc lộ 1 con đường huyết mạch từ Long khánh về Saigon, vẫn bị cắt đứt tại Ấp Hưng nghĩa- Bàu cá. Để mở con đường huyết mạch này, một trận đánh được diễn ra. Quân ta được phi pháo yểm trợ. Tuy nhiên sau hai ngày giao tranh dữ dội, ta vẫn không thể mở đoạn đường này.

Sáng ngày 21/4 tôi nhận được mặt điện, cho biết 7 giờ tối nay BTL/HQ Sư đoàn sẽ di chuyển. Chúng tôi mỗi người được phát ba ngày lương khô. Không cho biết chi tiết hướng di chuyển. Tôi nghĩ có ba hướng. Đường QL1 từ Long khánh về Saigon. Bị CQ chặn tại Ấp Hưng nghĩa- Bàu cá. Đường QL1 ra Bình tuy không được. Như vậy duy nhất chỉ còn con đường LTL 2 Long khánh đi Bà rịa. Nhưng con đường này đã mất an ninh từ lâu. Ngay cả khi CQ chưa tiến đánh Long khánh.

Sáng nay khác hơn mọi ngày. Một trận đánh hướng Ấp Bảo định xảy ra, không xa BTL/HQ Sư đoàn. Tiếng súng nổ liên tục từ sáng tới chiều. Tôi nghĩ đây có thể là trận đánh nghi binh để ta rút lui.

6 giờ chiều. Đoàn xe chúng tôi di chuyển ra ngã ba Tân phong QL1 chờ lệnh khởi hành. Một điều ngạc nhiên

là khi ra đến điểm chờ xuất phát, chúng tôi đã thấy từng đoàn dân chúng, lớp đi chuyển bằng xe lam, lớp gánh gồng đi bộ, ồn ào hướng vào Liên tỉnh lộ 2 đi Bà Rịa. Tôi suy nghĩ đây là một mật lệnh mà sao dân chúng biết. Có lẽ do Tòa Tỉnh báo. Chúng tôi ngồi trên xe chờ từ 7 giờ cho đến 10 giờ tối vẫn chưa được lệnh xuất phát. Tôi hỏi Sĩ, làm âm thoại viên, liên lạc truyền tin trong lúc đoàn xe di chuyển. Vì sao trên trên vẫn chưa cho khởi hành. Anh đáp: Ông Tướng chưa chịu đi, vì trên Quân đoàn 3 chưa cho trực thăng xuống đón thương binh bị thương, sau trận đánh suốt ngày nay. Trong khi đoàn xe chờ đợi. Bây giờ khoảng 10 giờ, trời đã tối từ lâu. Không biết hôm nay là ngày bao nhiêu âm lịch. Trời không có trăng nên rất tối. Bầu trời ít sao. Dọc đường trên LTL 2 đi Bà Rịa, dân chúng và cả lính địa phương, vẫn lần lượt kéo đi. Trong bầu trời tối đen, bỗng tôi thấy ở cuối bầu trời hướng Dầu dầy lóe lên ánh sáng, kể đó là tiếng pháo xuất phát từ hướng đó bắn tới. Chỉ sau vài chục giây là những trái pháo nổ rớt ngay trên con đường xe chúng tôi đang đậu. Tất cả chúng tôi đều nhảy xuống xe, và nằm xuống hai bên đường. Đặc biệt pháo cũng trúng vào cả đoàn dân đang di chuyển, tiếng kêu la của những người bị thương cộng với tiếng nổ của đạn pháo, khiến khung cảnh trở nên hỗn loạn. Ngay lúc đó chúng tôi cũng được lệnh lên xe di chuyển. Đoàn xe chúng tôi vào LTL 2 hướng đi Bà Rịa-Vũng Tàu, cố gắng vượt thoát trận pháo.. Xe chạy lên đến đỉnh đồi Tân phong thì tiếng pháo xa dần. Tất cả các xe chạy đều được lệnh tắt đèn. Đoàn xe di chuyển rất chậm. Hai bên đường đoàn người lấm lũi yên lặng đi trong bóng tối, chỉ thấy những bóng đen loáng thoáng. Xe đang chạy chợt thấy bên đường có tiếng kêu lớn : cho chúng tôi đi với. Nhìn qua bên đường tôi thấy một người đàn bà tay cầm đèn dầu đứng trước chòi lá. Đây có lẽ là dân miền Trung mới di tản đến, họ cất tạm cái chòi lá trên đất hoang bên đường để ở. Không ngờ chiến tranh vẫn đuổi theo họ. Tôi nghĩ những người như họ

đâu còn gì để mất, nếu phải ở với CS. Tuy nhiên họ vẫn muốn theo chúng tôi, cũng như người dân Long Khánh đang theo chúng tôi. Bỏ lại tất cả những gì họ có. Thế mới biết tự do là quý hơn cả. Tiếng xe vẫn rì rầm cùng với bước chân người di chuyển trên đường. Hai hàng cao su bên đường lơ mờ ẩn hiện trong bóng tối. Bầu trời hôm nay ít sao tối thăm thẳm. Tuy nhiên khi nhìn về cuối chân trời, tôi thấy một vùng ánh sáng hắt lên bầu trời. Tôi đoán ánh sáng đó có thể là vùng Long Bình - Biên Hòa, nơi đó chắc còn bình yên, người thân tôi ở đó.

Đi suốt đêm, đến 8 giờ sáng chúng tôi đến Sở cao su Xà Bang. Xa xa chúng tôi thấy những người lính dù, đứng giữa đường vẫy tay chào đón chúng tôi. Mặt

trời đã lên cao, ánh nắng xuyên qua những cành, lá cao su, loang loáng trên mặt đường, cũng như trên áo hoa dù của họ. Tôi biết về tới đây đã an toàn. Chúng tôi xuống bắt tay chào họ, nói chuyện một vài phút rồi tiếp tục lên đường. Trên đường về tôi được tin Sĩ nhân viên truyền tin, bị tử nạn.. Đại tá Tỉnh trưởng Long Khánh bị CQ phục kích và bị bắt dọc đường.

Tôi vui mừng vì đã an toàn về tới đây. Cũng như vui mừng sẽ lại gặp người thân. Tuy nhiên, lòng mỗi người chúng tôi có những ưu tư nặng trĩu. Bỏ Long Khánh trận chiến đến gần Saigon hơn. Trước mắt chắc chắn người Lính chúng tôi sẽ gặp nhiều khó khăn.

Ngô-Đình

Bắt Đầu

Tặng niên trưởng Nguyễn Văn Xa *

*Đến tận cùng mới thật sự bắt đầu
Khi bạn ta nằm im trong chòi xác
Ngực còn ấm hy vọng ngày hợp mặt
Ốc còn tươi mơ hạnh phúc gia đình
Bạn nằm im vĩnh biệt bạn bè thân
Bạn bè một thời nằm gai nệm mật
Bạn bè một thời chung lưng đấu cật
Nay chung tù, chung khổ nhục bên nhau*

*Đến tận cùng mới thật sự bắt đầu
Khi bạn ta nằm im trong bóng tối
Sự sống bắt đầu bằng bàn tay đồng đội
Bằng tình thương cứu sống Nguyễn Văn Xa
Bằng niềm tin thánh thiện bao la
Từ địa ngục bạn tìm về nguồn cội
Từ địa ngục bạn đến vùng đất mới
Và bắt đầu, thật sự của chúng ta
Đến tận cùng mới thật sự hiểu ra
Sự sống bắt đầu bằng hồi chuông báo tử
Sự sống bắt đầu trong buồng tim máu ứ
Vỡ tung thành đôi núi biển sông
Tim phổi còn tươi mặt đất ấm nồng
Bạn ta bắt đầu côi về xa lạ*

*Đến tận cùng mới thật sự hiểu ra
Sự sống bắt đầu gọi tên Nguyễn Văn Xa.*

*Niên trưởng Nguyễn Văn Xa chết hai lần tại Trại Tù Yên Bái miền Thượng du Bắc Việt, xác nằm trong chòi lá dưới chân đồi chờ sáng đem chôn. Bạn tù, một Bác Sĩ Quân Y/QLVNCH, vô tình vào gặp gỡ ngực thấy còn ấm làm hô hấp nhân tạo cứu sống ông. Lần thứ hai, xác ông cũng bị vứt trong chòi lá dưới chân đồi, đêm tỉnh lại ông bò lên đồi và được bạn tù khiêng vào trại cứu sống. Ông cùng gia đình qua Mỹ diện HO và hiện sống ở Nam California.

TVS